

TJOCKA SLÄKTEN

Medlemsblad för Lappmarkens släkt- och bygdeforskare
Nummer 1 - År 2012

Redaktörens rader

Varmt välkomna till ett nytt år med föreningen! Det är fantastiskt glädjande att vi har fått in många bidrag från våra medlemmar, faktiskt så många att vi inte kan publicera alla i detta nummer utan får spara några till kommande. Men hellre att ösa ur en välfylld än en sinande källa. Så fortsätt skicka in, men helst inte fler sidor än 2, om ni kan. Anledningen är att föreningens begränsade ekonomi även begränsar antalet sidor som vi kan trycka varje gång, och vi ser gärna att det blir lite blandat material i varje nummer. Jag tror dock att vi har lyckats med den målsättningen i den tidning du nu håller i handen.

Trevlig läsning, önskar redaktören!

Nya basutställningar i Vilhelmina museum

Av Laila Eliasson

För er som besökt Vilhelmina museum ett flertal gånger och tröttnat på att det inte skett några större förändringar de senaste årtiondena kan vi nu berätta att vi förnyat basutställningarna i två av rummen i huset. Det är de senaste årtiondenas segdragna museiutredande som gjort att det inte gjorts några större förändringar. Allt sedan museets tillkomst på 1940-talet har människor skänkt föremål lite nu och då, vilket gjort att det numera finns över 7000 föremål i museets ägo, vilka inte på långa vägar får plats i museet/den gamla sockenstugan.

På 1980-talet fanns därför planer på att bygga ut själva museibygnaden i kyrkstaden, men länsstyrelsen sa nej. På 1990-talet fanns idéer om en jättesatsning i mångmiljonbelopp, ett Nybyggarcentrum. När inte heller den idén kunde förverkligas började man planera för att utvidga museiverksamheten till Tingshuset, det vill säga visa utställningar både i museet och i tingshuset. Fullmäktige klubbade igenom förslaget men bara några månader senare togs de avsatta investeringsmedlen till ombyggnationen av ett skolkök. Man befann sig alltså på ruta ett igen. Därför bestämde jag mig för att försöka satsa på att förnya några utav museets gamla utställningar i sockenstugan.

På bottenvåningen har två stugor i miniatyr uppförts. I den ena visas en gammaldags stuginteriör med stänkmålningar och gamla möbler. I den andra stugan finns ett komplett skomakeri.

I samma rum finns en uppfräschad snickarverksstad samt en avdelning där det kommer att visas tillfälliga utställningar. I år kommer en del textilier, främst fina vävar, att visas.

Ett stenåldershus. Foto: L. Eliasson

En del av museets fina vävar. Foto: L.Eliasson

På övervåningen har vi gjort en mer barnvänlig utställning om forntiden, bland annat med ett stenåldershus.

Ni som vill besöka museet är välkomna att boka visning på 0940-144 97, eller hälsa på i sommar då museet är öppet varje dag från 1 juni-31 augusti.

Föreningsnytt

Vårens program börjar med ett medlemsmöte måndagen den 13 februari kl 18.00 i tingssalen i Tingshuset i Vilhelmina. Carina Strömberg och Owe Ångquist berättar då om nybyggaren Eric Ersson i Tjäl och hans ättlingar.

Lördagen den 17 mars är det Släktforskningens dag i hela landet. Föreningen har då öppet hus i Tingshuset och kl 14.00 blir det årsmöte på samma plats. Särskild kallelse till årsmötet följer med utskicket av detta nummer av Tjocka släkten, nr 1/2012.

Helgen den 24-25 mars anordnas en träff i Ramsele för medlemmar i släktforskarföreningarna i norrlänen. Förutom information från Släktforskarförbundet blir det föredrag av Gunilla Nordlund från programmet Släktband i radions P1 i Umeå och av Karl-Ingvar Ångström om kartforskning. Alla är välkomna att följa med, se särskild inbjudan nedan.

Välkommen till regional släktforskarträff!

Helgen den 24-25 mars 2012 kommer en träff för släktforskarföreningarna i norrlänen att anordnas i Ramsele konferens- och forskarcentrum. En liknande träff genomfördes senast i Härnösand den 28 mars 2010. Initiativtagare är Carina Strömberg, Lappmarkens släkt- och bygdeforskare, Kerstin Ellert, Jämtlands Lokalhistoriker och Släktforskare samt Karl-Ingvar Ångström, Sveriges Släktforskarförbund. Sveriges Släktforskarförbund och Stiftelsen Arkiv- och kulturhus är medarrangörer och bidrar även ekonomiskt.

Program

Forskarcentrum är öppet för forskning hela lördagen t.o.m. 24.00 och söndag t.o.m. 13.00

Lördag 24 mars

- 10.00 Samling med kaffe/te och smörgås**
- 10.30 Information från Sveriges Släktforskarförbund**
- 12.00 Lunch**
- 13.00 Styrelseträff/ tid för egen forskning för övriga**
- 14.00 Föredrag, Gunilla Nordlund från radioprogrammet Släktband**
- 15.00 Fika och tid för egen forskning**
- 18.00 Middag**

Söndag 25 mars

- 08.00 Forskarcentrum öppnar för egen forskning**
- 10.30 Fika**
- 11.00 Föredrag, Karl-Ingvar Ångström om kartforskning**
- 12.30 Lunch och hemresa**

Kostnader

Deltagarna betalar själva resa, övernattning, lunch och middag.

Boendalternativ:

Husvagnsplatser i anslutning till forskarcentrum. Pris 170 kr / dygn inkl el och tillgång till wc.

Tingshuset: här finns 3 rum, fungerar både som enkel och dubbelrum, enklare vandrarhemstandard. Pris enkelrum 220 kr, två personer/dygn 350 kr

För bokning av husvagnsplatser eller boende på Tingshuset ring 010-476 77 50

Ramsele camping erbjuder moderna stugor med dusch och wc och möjlighet till självhushåll. Bokning: Bo Nilsson 0623-105 65, www.campingen.ramsele.com

Hotell Renlyckan ligger centralt i Ramsele och har enkel och dubbelrum. Pris 800 kr enkelrum, 1 000 kr dubbelrum.

Bokning: Andreas Jansson 0623-106 80, norrland69@homail.com

Alla är välkomna! Anmälan senast den 15 mars till

Annica Palmgren, Ramsele Konferens- och forskarcentrum tel 010-476 77 50,

annica.palmgren@slaktfoskarcentrum.se eller

Carina Strömberg, tel 0940-201 23, 070-684 25 17, ordf.lsb@vilhelmina.com

Vilhelmina församling 200 år

Vilhelmina blev självständig församling år 1812 och firar i år sitt 200-årsjubileum. Jubileumsåret invigdes 1:a Advent med biskop Hans Stiglund närvarande. Under 2012 kommer ett stort antal aktiviteter att anordnas för att uppmärksamma jubileet. Fullständigt program kan läsas på församlingens hemsida www.svenskakyrkan.se/stensele-vilhelmina

Firandets höjdpunkt sker jubileumshelgen den 16–17 juni, med högtidsgudstjänst i Vilhelmina kyrka med efterföljande kyrklunch på kyrkbacken. Det blir mycket sång och musik med konserter med körer från Brønnøy kammerkor på lördagen och med Real Group på söndagen. Midsommarhelgen den 22-24 juni i Fatmomakke blir också extra festlig liksom hembygdshelgen den 7-8 juni.

Den 8-9 oktober anordnas ett seminarium i samarbete med bl.a. de stiftshistoriska sällskapen i Härnösands och Luleå stift, Vilhelmina kommun och Johan Nordlander-sällskapet. Seminariet har fått namnet *Ett jubileum för framtiden – Vilhelmina församling 200 år*. Syftet är att bidra till ett ökat intresse för församlingens historia och att sprida kunskap om kyrkans samhällsuppdrag som en viktig del av kulturarvet. Seminariet är öppet för alla intresserade.

Jubileumsåret avslutas med julkonsert den fjärde Advent, 22 december.

Domkapitel

Det finns mycket att hämta för den lokalhistoriskt intresserade i Domkapitlets arkiv. Domkapitlets huvudsakliga uppgifter var ärenden som rör *kyrkoväsendet* t.ex. kyrkobyggande, tjänstefördelning och kyrklig indelning, *domsärenden* t.ex. ämbetsbrott av präster och äktenskapsbrott. En viktig uppgift var *undervisningsärenden*, t.ex skolreglementen och lärarval samt ärenden som rör den kyrkliga egendomen.

I Sverige infördes domkapitelinstitutionen redan före 1300-talet. På 1600-talet blev domkapitlet en myndighet med ansvar för kyrka och skola. Domkapitlet kallades också Konsistorium och fungerade som stiftets styrelse med biskopen som preses och domprosten som vice preses och där även gymnasielektorerna ingick. Härnösands domkapitel tillkom 1647 och omfattade då hela nuvarande Härnösands och Luleå stift och en del områden i nordvästra i Finland som gränsade mot Åbo stift. Fram till 1751 ingick även de nordnorska församlingarna Kautokeino och Karasjokk.

Arkivet för Härnösands domkapitel 1646 – 1999 förvaras på landsarkivet i Härnösand och vissa serier finns också mikrofilmade på mikrokort och skannade på SVAR:s webbtjänst. Protokollen börjar 1660 och ärendena handlar om alla frågor kring kyrkornas verksamhet, som på den tiden också var hela samhällets verksamhet - sociala frågor, undervisning, tjänstetillsättningar, lokalhistoria mm. Se nationella arkivdatabasen, www.nad.ra.se och sök under *Arkiv* på *Härnösands domkapitel* och/eller enbart *Domkapitel*. Idag - efter kyrkans skiljande från staten – har Domkapitlet tillsynsansvar för präster och diakoner, bl.a. vid

prövning av behörighet till tjänster. Domkapitlet har också tillsynsansvar för församlingsverksamheten och ska också bistå församlingarna med råd och stöd, bl.a. vid framtagandet av församlingsinstruktionen.

Carina Strömberg

Gravstensinventeringen

För några veckor sedan lanserade Sveriges Släktforskarförbund en ny sökbar databas på förbundets hemsida Rötter - Gravstensinventeringen. Äntligen har det blivit möjligt att kunna presentera alla de inventeringar som så många föreningar under åren har åstadkommit. Många eldsjälar har lagt ned mycket tid och intresse för att dokumentera ”sin” kyrkogård. Sveriges släkt- och hembygdsforskare har hittills inventerat ca 1 200 kyrkogårdar och totalt rör det sig om mer än 75 000 gravstenar, varav många redan är borta.

Databasen är gratis tillgänglig. Indexeringen som gör att man lättare kan söka i materialet har påbörjats och allt eftersom det arbetet blir klart kommer det att läggas in i databasen

Rädda vårt kulturarv – dokumentera gravstenar

Nu är det meningen att man själv registrerar det man har inventerat direkt i databasen. Direkt kan nu också var och en som har en digitalkamera hjälpa till med att dokumentera enstaka gravar eller hela kyrkogårdar. Anvisningar om hur man gör finns i databasen – redan finns mer än 100 registrerare som nu registrerar sina inventeringar eller kanske bara enstaka gravstenar. Databasen växer sakta och säkert och kommer inom ett år med råge att ha passerat 100 000 gravstenar. På Rötter finns all information om hur man inventerar, www.genealogi.se

Några anteckningar om nybyggaren Olof Ersson, Olofsbäck

Av: Carina Strömberg

Byarna Malgovik, Tjäl, Andersmark, Olofsbäck, Skansholm, Skog och Mark har uppkommit ur fjällapparnas skatteland Blajkfjällandet (Gamla byar i Vilhelmina, del III, sid 280).

Olof Ersson, född 10 mars 1834, var son till Erik Ersson i Tjäl och hans hustru Christina Jonsdotter. Olof var bara 6 år då hans far dog 1840. Änkan Christina gifte om sig 1844 med den 19 år yngre Augustinus Mattsson. Det var denne Augustinus Mattsson som 1845 fick frihet att upparbeta nybygget Andersmark, efter det att dalkarlen Säbb Anders Andersson avstått sin rätt enligt anläggningssynen till Mattsson (Gamla byar del III sid 219).

Olof Ersson var inhysesman hos bonden Sven Petter Svensson då han år 1860 inlämnade en ansökan om att få anlägga ett krononybygge mellan byarna Djupdal, Andersmark, Tjäl, Skog m.fl. Den 9 december 1861 beviljade KB (KB, Kungl Maj:ts Befallningshavande, dvs Landshövdingeämbetet) tillstånd för Olof att upparbeta nybygget med namnet Olofsbäck. Han skulle få 25 års frihet från skatt och ränta och i gengäld verkställa byggnads- och odlingsarbeten för 50 Rdr Rmt (riksdaler riksmünt) årligen. Vid lergrubbmyran strax nedanför där Gäddtjärnbäcken utmynnar i Laxbäcken finns en fors uppkallad efter honom, *Ol Ers fors*. En myr bär även hans namn, *Ol Ers myran*.

Olof Ersson tog sig namnet Bäckman (jfr Olofsbäck). Han gifte sig 1853 med Catharina Matilda Eriksdotter från Dajkanvik, född 1828. De bosatte sig först i Dajkanvik och flyttade till Olofsbäck 1861 då Olof fick tillstånd för nybygget. Här kan också nämnas att då Augustinus Mattsson i Andersmark blev änkling efter Olofs mor gifte han om sig ytterligare två gånger, bägge gångerna med systrar till Olofs hustru.

Skattefriheten på Olofsbäck var 25 år och gick alltså ut 1886. I Olofsbäck bodde då förutom Olof Ersson och hans hustru Catharina även sonen Eric Augustinus och dottern Gertrud Margareta med familjer. Den 25 mars 1888 antecknades Olof med hustru och de två döttrarna Martha Johanna och Olivia Albertina som utflyttade till Nordamerika. Sonen Eric Augustinus Olofsson Bäckman med hustru Martha Stina och deras fyra barn följde också med samtidigt. Det yngsta barnet var endast 8 månader, det äldsta 9 år.

Några veckor senare, den 2 april 1888, antecknades även Olof Erssons dotter Gertrud Margareta Olofsdotter med barnen Eric Alfred 2 år och dottern Alma Kristina 10 månader som utflyttade. Först i oktober 1889 kom hennes make Eric Anton Jonsson Sandberg efter till Nordamerika. I passagerarlistorna från Trondheim återfinns alla i familjen Bäckman den 18 april 1888 på skeppet *Hero* med destination Duluth, Minnesota. Med på samma båt, men med destination Emerson, Manitoba, var även bonden Nils Erik Eliasson Lundqvist med familj från Djupdal.

Carl-Oscar Hällqvist (brorson till Olof Ersson) berättade ofta en vittersaga om familjen från Olofsbäck som utvandrade till Amerika. Sagan finns återgiven i Lisa Johanssons *Sagor från Vilhelmina*, sid 67-70. Familjen i sagan hade en dotter som hette Johanna, som varje dag försvann till Pintels familj i Olofsbäck. När familjen gav sig av till Amerika gick Johanna sist, och alla såg att en liten man gick vid hennes sida. När de stannade för att vila tog han upp en schal, som var så vit att den liknade nyfallen snö.

Han gav schalen till Johanna och försvann sedan. Johanna berättade för de andra att det var Pintel, som ville tacka henne för att hon vaktade medan han sov middag på sin sten.

Enligt sagan var Johanna då en stor och grann flicka. Johanna fick det bra i Amerika och levde tills hon blev 85 år. Schalen var lika vit och såg ut som ny så länge hon levde.

Verklighetens Martha Johanna, dotter till Olof Ersson, var 24 år då familjen utvandrade. Var det mannen hon som vaktade Pintel?

Carl-Oscar Hällqvist i Olofsbäck berättade vitterhistorien om Johanna och Pintel. © Fotoarkivet, Vilhelmina kommun.

Medlemmarnas bidrag

Här kommer lite blandat material som våra medlemmar skickat in: En rättelse av en bild, en mustig dikt från gamla tider om en medicin kunnig häxa, samt om en familjs liv och leverne vid Skikkisjön i Vilhelmina. Den sistnämnda berättelsen innehåller bland annat en rafflande episod om en älgjakt som kunnat gå riktigt illa.

Den rätta Katarina Näslund från Kittelfjäll/Borkan

För er som fortfarande minns den hjärtskärande berättelsen om Katarina Näslund från Kittelfjäll/Borkan i nummer 4 år 2010, visade det sig att vi publicerade en bild på fel person.

Det var inte Katarina Näslund som var på fotot utan Hulda Kristina Norberg från Norrbäck, Bäcksjö.

Vår föreningsmedlem Gunvor Gustafsson har nu emellertid lyckats fiska fram ett foto på den rätta Katarina.

Bilden är tagen på ålderdomshemmet i Dikanäs och sköterskan på bilden är Dagmar Vesterlund.

Bilden visade sig finnas hos Solveig Nilssons i Dikanäs, så vi sänder ett varmt tack till både Gunvor och Solveig för att de hjälpt oss i vårt sökande efter denna hjältninna från fjällvärlden.

Redaktören

En gammal dikt om Häxan Surva-Lena

Karin Holmgren från Skansholm, Vilhelmina har skickat in en dikt som Margareta Willers deklamerade för henne helt nyligen. Margareta minns dikten från sina barndomsår i Skansholm. I detta sammanhang kan nämnas att Margareta är nu 95 år gammal, så hennes minne kan man sannerligen inte klaga på.

*Gamla häxan Surva-Lena
hade så hiskligt ont i bena
hon gick till doktor för att klaga
och 'frågten' vad hon skulle taga
och doktorn 'svarte' strax - håll käft
så skall du få dig ett recept
Geranium, Robetanium, en smula vitlök
och Solanium,
en get ost och en självdöd mus*

*skall stå och jäsa på ett krus
sen tillsätts något svavelsyra
och tas en matsked klockan fyra
om det inte hjälper då
så kan ni gärna taga två
tack snälla doktorn sade Lena
det skall nog göra gott i bena
jag känner att det lindrar 'nåt'
så snart jag bara tänker 'på't'.*

Nybyggarna vid Skikkisjön

Av Ninni Näs, f Nordlander

Min faster som hette Anna Johansson f. Nordlander, var känd för sin stora berättarkonst, hon var fantastisk på att berätta om händelser från sin barndom och uppväxt. Hon har provat mycket av gångna tiders hårda liv, slit och bekymmer. Jag och mina syskon tyckte alltid det var så spännande att höra henne berätta om tider som flytt. Om vad hennes mor och mormor

berättat för henne när hon var ung. På väggen i min fasters hem hängde en förstoring av hennes föräldrar. Det är ett ståtligt par från den tiden seklet var ungt.

Han rak som en fura i den vildmark där han kämpade och slet, klädd i söndagskläderna – rock och väst, vit skjorta, bred mörk slips och ett vackert mörkt helskägg. I hans ögon kan man se humorn ligga på lur.

Olof Peter Nordlander och Mina, f. Westerlund

Hon lång och smärt med ett vackert allvarligt ansikte. Det tjocka, mörka håret ligger i en fläta som en krona på hennes huvud. Hon är klädd i mörk klänning med puffärmar samt med en vit spets runt halsen. En lång, smal klockkedja pryder klänningslivet. Hon har ett bestämt drag kring munnen och ögonen vittnar om en stark personlighet. Och så har hon ett långt ärr på högra kinden.

Vi frågar faster Anna hur det kommer sig att hennes mor fått detta ärr. Och hon svarar: Det är nästan som en saga, berättelsen om hur mor fick detta ärr. Det var nog ett riktigt under att min mor överlevde den gången hon fick detta märke. Ja, det var änglavakt, ett bevis på att Gud vakar över all sin skapelse. Vakade över ensamma små barn på ett ensamt nybygge i vildmarken.

Så här berättar faster Anna:

”Mina morföräldrar som hette Anders Samuel och Johanna Josefina bodde vid den tiden på ett nybygge som låg vid en sjö som hette Skikkisjön. Namnet har en samisk klang, så det var nog säkert samer som bott där för länge sen. Nybygget låg vackert till med härlig utsikt mot fjällen i väster. Och i sjön fanns gott om fisk, något som nybyggare alltid fick vara glada åt. Mat var en mycket brännande fråga på den tiden. Mat var inte att köpa, matfrågan måste man själv klara av från vad skogen och jorden gav.

Morfar var en bygdens son och mormor kom från en grannsocken. Livet på nybygget var strävsamt och hårt. En liten stuga med ett kök och en liten kammare, som inte kunde bebos

vintertid då där inte fanns någon eldstad. Köket var enkelt möblerat med stolar, bord och sängar som var i huset själv tillverkat av grova bräder. Ett stort väggfast skåp fanns även och där förvarades mat, hushållskärl och mjölktrågen där mjölken silades upp. En stor öppen spis murad av sten fanns även i stugan. Där skulle maten lagas och där skulle tjärvedsbrasan lysa och värma under långa, mörka vinterkvällar. Elden i öppna spisen var ju den enda belysning som fanns på den tiden. I skenet från brasan skulle mor i huset spinna garn, sticka, sy och laga kläder. Far skulle även tillverka husgeråd och redskap.

Faster Annas mor – min farmor - hette Wilhelmina, men kallades *Mina*, hon var den äldsta av fyra syskon som växte upp i nybygget. Bröderna Per Isak kallad Pelle, Anders Frans Robert kallad Frans och Jonas Frithiof kallad Fridde, var yngre. I den lilla ladugården fanns det två kor, kalv och några får. Det var inte så lätt att få maten att räcka till alla gånger. Men fisket och fars ”lobbössor” blev till god hjälp med försörjningen. På vintern snarade man ripor. *Mina* brukade ofta följa med sin far på ripfångst. Riporna skulle sedan försäljas på marknaden i en kyrkby, som låg många, många mil från nybygget. Ty pengar behövdes för inköp av kaffe, socker och andra förnödenheter.

Det var lång väg till närmaste granne och ännu längre till bygden. Foder till djuren måste man slå på skogsängar och myrar. Så det var inte mycket hö som fanns att skörda ännu vid nybygget. Ett litet potatisland samt en liten åkerteg för kornet var det enda som fanns på nybygget vid Skikkisjön.

Så även denna sommar när *Mina* var 11 år, måste föräldrarna ro över till andra sidan sjön för att slå starr på en myr. *Mina* var duktig för sin ålder, hon hade tidigt fått lära sig ta ansvar både för småbröderna och djuren. Dagen var varm och solig, fint väder för att bärga ”myrstarren”. Den torkade bra så det gick fort att få den hässjad.

Vid nybygget hos barnen var allt gott och väl – än så länge. *Mina* hade mjölkat och släppt ut korna på bete i skogen. När hon lagat mat till sig och småbröderna gick hon ut i solskenet för att diska mjölkkärlen - de torkade så fint i solen. Då fick hon höra ett underligt prassel och tramp av tunga klövar där borta på andra sidan gärdesgården. När hon tittade efter fick hon se en stor älgdjur som stod och lät sig väl smaka av lövet på en sälg.

Ja, - *Mina* var ju en ovanligt försiktigkommen tös för sin ålder. Hennes första tanke var - tänk om far ändå varit hemma så att han kunnat skjuta älgen! Det var länge sen det fanns kött i huset. *Mina* kom ihåg att mor en dag sagt att det blev så ensidigt med kosten när det inte fanns kött. Ja, nu var goda råd dyra. Där på andra sidan gärdesgården fanns det mycket kött inom räckhåll! Beslutsamt gick *Mina* till småbröderna som lekte ett stycke längre bort och sade till dem att vara riktigt tysta och stilla. Sen tog hon ner ”lobbössan” från väggen. Klev upp på en pall så att hon skulle nå upp till översta hyllan under taket. Där förvarade far krut och kulor och sådant som inte barnen hade lov att ta. *Mina* hade många gånger sett hur sin far gick tillväga när han laddade bössan. Först krutet, sedan kulan – ja, allt gick fint precis som far brukade göra. Men hur mycket krut far använde visste hon inte så noga. Bäst att lägga i ordentligt för att vara säker på att det skulle ”bita” på älgen. Så var det bara att lägga bössan mot kinden, ta riktigt sikte och fyra av. Älgen som intet ont anade stod kvar och mumsade löv - stöp till marken när skottet brann av.

Men även *Mina* stöp till marken, hon fick en hård stöt av bössan när skottet gick av. Hon svimmade och blodet rann ur ett otäckt sår på kinden. Far och mor på andra sidan sjön blev mycket förskräckta när de hörde skottet hemma på gården. Far skyndade sig till båten och

rodde allt vad han kunde för att nå hemmet så fort som möjligt. Det första han fick syn på var *Mina* som låg blödande i gräset. Far trodde först att hans lilla flicka var död, men när han bar in henne till stugan vaknade hon till sans. Han förband hennes sår så gott det nu gick och fick blodflödet att sluta.

Småbröderna som bleka och darrande följt ”jaktförloppet” började nu att kvickna till när far kom hem. Pelle som var äldst, tyckte att far borde få veta vad som låg på andra sidan gärdesgården. - Far, sade han, det ligger ett kräk där borta, ett stort kräk som *Mina* sköt! Och nog blev far som slagen med förvåning, när han fick se att ”kräket” var en stor älg. Han måste snabbt ”taga blod” av älgen, så att inte köttet skulle förstöras.

Men nu måste ju mor Johanna vara utom sig av oro där hon befann sig på andra sidan sjön. Far tänkte därför skyndsamt ro bort och hämta henne, men en olycka kommer sällan ensam, säger ordspråket. Det fick nybyggaren Samuel vid Skikkisjön sannerligen erfara! När han kom hem, hade han i förskräckelsen glömt att dra upp båten tillräckligt långt på land – och nu hade båten, hans enda båt gett sig av på ensamsegling. I all hast fick nu far Samuel slå ihop en flotte och paddla över till andra stranden. Mor Johanna fick nu komma hem och se till *Mina* som låg tyst och blek på sin säng. Hon hämtade sig så småningom, såret läktes men det blev ett djupt ärr på hennes kind. Ett ärr som livet igenom skulle påminna henne om ”älgjakten”. Älgens kött saltades ned och en del röktes, det blev ett välkommet tillskott i familjens matförråd.

Men livet gick vidare på nybygget vid Skikkisjön. Året därefter på våren – måste far Samuel ut på timmerflottning. Han skulle nog bli borta minst en månad, då han skulle följa med efter storälven ända ner till skiljet. Det skulle bli bra med förtjänsten och pengar behövdes ju så väl för det var mycket som fattades på nybygget. Far undrade om mor kunde följa med – att som kocka laga mat och koka kaffe åt flottarna vid rastställena. Det blev ju ännu bättre förtjänst om de båda kunde följas åt till flottningen. Mor Johanna var nog mycket tacksam för detta, men kunde lilla *Mina* ensam sköta huset, djuren och bröderna en hel månad – *hon* var ju bara 12 år gammal. Det var vår och ljusnumera och snart kunde man släppa ut djuren på bete i skogen. Men i alla fall, tänk om det hände en olycka och det var ju ganska långt till närmaste granne.

Men det blev så att både far och mor följdes åt. Det blev ensamt på nybygget sen dom farit. *Mina* satt nog mången vårkväll och längtade efter far och mor, längtade till bygden – till människorna. Än fanns det ju mat och korna började mjölka bra sedan de kom ut på bete i skogen. Men mjölet började ta slut och det blev bekymmersamt för lilla *Mina*. En månad hade nu gått sen föräldrarna reste, *Mina* och småbröderna väntade så! Flottningen hade gått långsammare än väntat och far och mor kunde inte meddela sig till barnen. Det fanns ju ingen telefon på den tiden och ingen ordnad postgång. Därför visste ju inte *Mina* varför föräldrarna ej återvände på utsatt tid.

Som sagt, det började bli smått om mat på nybygget. I ladugården fanns det en stor, fet bagge som far hade tänkt skulle bli kött till sommaren. Men nu var ju far borta, då måste ju *Mina* ta saken i egna händer. Hon hade ofta varit med vid fårslakt, så nog visste hon hur det gick till. En morgon när småbröderna sov, bestämde sig *Mina* för att nu skulle det ske. Baggen måste dö om de skulle klara matfrågan. Far hade gömt sin stora kniv på samma hylla under taket där krutet och kulorna en gång förvarades – nu fanns dessa saker inte där, det hade far sett till. Men kniven fanns där och den behövde hon nu. Hon tog därför eldgaffeln till hjälp för att få ner kniven från hyllan.

Men nu var olyckan framme igen, kniven ramlade rakt ner på hennes handled och träffade en sena. *Mina* måste nu väcka Pelle för att få hjälp att linda om sin trasiga handled. När sedan såret läkte fick hon en stor knöl på senan som hon fick dras med hela livet till minne av det äventyret. Men baggen den blev i alla fall riktigt slaktad och köttet saltat.

Men hur det nu var började grannarna bli oroliga när barnens föräldrar dröjde så länge. De tog helt enkelt och hämtade både barn och djur hem till sig. När så äntligen flottningen var slut och föräldrarna återvände till nybygget så fanns varken barn eller djur kvar på gården. Men de förstod ju att deras goda grannar hade ingripit. Barnen blev så glada när deras föräldrar kommit hem att de glömde alla strapatser de varit med om.”

Faster Anna berättar vidare:

”Senare flyttade familjen från nybygget till en annan socken. *Mina* blev sömmerska, gifte sig och blev en mycket duktig husmor. Bröderna emigrerade till Canada under åren 1903-1904, där dom trivdes och lyckades bra. Mor Johanna Josefina reste året därpå till sina söner, men hon längtade hem, längtade till nybygget i Skikkisjön! Längtade tills hon bäddades ner i den främmande jorden”.

Farmor *Mina* och farfar Olof Peter är döda sen länge. Men minnet av deras strävsamma liv och *Minas* hårda barndom på nybygget i Skikkisjön – ja, det kan man aldrig glömma.

Källa: Anna Johansson f. Nordlander

Hembygdsbiblioteket i Tingshuset

I Tingshuset finns ett litet hembygdsbibliotek som är öppet vardagar 08.00 – 18.00 De böcker, tidskrifter och häften som finns där kan man läsa på plats men inte låna hem. Ta med sig hem alldeles gratis får man däremot av gamla nummer av föreningens medlemsblad Tjocka släkten. Här nedan visas ett litet axplock av allt intressant som man kan hitta i hembygdsbiblioteket.

Välkommen in!

Medlemsblad från andra släkt- och hembygdsföreningar

Lappmarkens släkt- och hembygdsforskare har utbyte av medlemsblad från föreningar runt om i landet. I hembygdsrummet finns ett tidskriftsställ där vi löpande placerar de medlemsblad som vi får in. Det finns också samlingar av äldre årgångar av dessa medlemsblad.

Föreningar som vi har utbyte med:

Bygdeå-Nysätra släktforskare, Åtabak
Hembygds- och släktforskare Nolaskogs, Våra rötter, vår historia
Ådalens släktforskarförening, Ådalingen
Kiruna forskarförening, Forskaren
Boden-Överluleå forskarförening, Boden-ANAN
Södra Västerbottens släktforskare, Släkten
Jämtlands lokalhistoriker och släktforskare, JLS-Nytt
Person- och lokalhistoriskt forskarcentrum Oskarshamn, PLF-nytt
Lycksele släktforskarförening, Släktfåran

Släkt –och byaböcker

Det finns också ett antal släkt- och byaböcker som tagits fram av entusiastiska forskare i våra byar. En del skrifter har kommit till i studiecirklar, en del är en ensam mans eller kvinnas verk. Dokumentationen är en ovärderlig kulturgärning för att kommande generationer ska få förståelse för vad som har påverkat vår bygd och vår tid.

Abramsson, Uno, Ättlingar till Per Jacobsson-Lycksam & Lars Persson, Skarvsjöby
Afvaträsk by historia från 1740, studiecirkel Vuxenskolan
Andersson Karl-Erik, Norråker 170 år 1825 – 1995

Eriksson, Nils, avskrifter av Erikssons anteckningsböcker om Lövbergs by
Eriksson, Nils, Ordlista över målet i Fatmomakke

Gebart Ivan, Järvsjö by. Utgiven vid firandet av bygdens 200-åriga historia år 1982
Granlund, Karl-Olov, Skog 1832 – 1997
Gustafsson, Signar, Minnesskrift om Norrbäck. 125 års historia åren 1868-1993

Himjortt, hittan å dittan kring Malgomaj, studiecirkel Vuxenskolan 1984-85
Hjertqvist, Märta m.fl. Malgovik i bild och ord 1983 – 1985

Johansson, Katarina, Dokumenterat Vilhelmina, Gustaf och Seved Larsson
Johansson, Bo & Katarina, Vilhelmina-historia – kort översikt med bilagor
Johansson, Carl-Henry och Johnny Flodin, Åsele lappskola 1732 – 1820

Lirell-Holmfrisson, Haidie, byar och gårdar inom gamla Stensele kommun, 1702 - 1899
Lindahl, Staffan, Släkten Lindahl från Galagök
Lindgren, Kolonisationen av Umbyn. Byar och gårdar vid övre Ördalen och Stöttingfjället
Lindgren, Margareta Hacksjö & Risträsk – en dalasläkt i två lappmarksbyar
Lundström, Kjell-Åke, Några anor till Elen Berta Nilsson
Lövgren, Georg, Nordansjö by i början av 1940-talet

Malgovik, historien från 1788

Nilsson, Klas J, Människor vi minns, biografi av 100 vilhelminabor som inte finns bland oss längre
Näslund, Gunnevi, Johan Hjalmar Näslund & Lilly Kristina Sofia Karlsson skrift inför kusinträffen 2006 i Kittelfjäll

Olofsson Agneta, Fjällsjö byar och gårdar 1600-1800, Junsele bönder 1600-1800, Åsele bönder och gårdar 1680-1800

Ringlöf, Arne Matsdalsbor i ord och bild 1817 – 1987
Ringlöf, Arne Dikanäs förr och nu
Ringlöf, Arne Dikanäs arbetsstuga 1928 – 1954. Skolminnes och arbetsstugelivet

Sandqvist Erolf, Risbäcks kyrkoböcker 1905 - 1920
Sjöberg, Sven-Eric Nyliden 1761 – 1992, Björna
Släkträff i Malgovik 1993 med ättlingar till Elias och Anna Wikström
Stenmark Göran, renskrift av Arwid Ehrenmalms Resa genom Väster Norrland till Åsehle
Lappmark i juli månad 1741

Strandberg, Mats By- och personhistoria från Bäcksjö 1926-1996
Studiecirkel Medborgarskolan 2000, ”Så minns vi Vilhelmina”
Svanabyns historiska förening, Namnregister till Erolf Sandqvists bok om Svanabyn
Vilhelmina museum, Efter den stora flyttningen, Karl-Einar Löfqvist och Laila Eliasson i
Sune Jonssons fotspår
Bybor i Östernoret, Östernorets historia, dokumentation av gårdar och släkten.

Tåsjö församling

Tåsjö församling är väl dokumenterad med byböcker i hembygdsbiblioteket.

Stornäset 1818-1930

Karbäcken

Hoting

Järvnäset

Backsvedjan eller Bellviksnäset

Aldersnäset

Wahlån

Brattbäcken

Björksjönäs eller Skisjön 1778 – 1930

Iskyrkan i Vilhelmina

Med anledning av Vilhelmina församlings 200-års jubileum kommer en kyrka av is att invigas i Tingshusparken lördagen den 11 februari. Detta sker mitt under Vilhelmina Winter Weekend, ett årligt evenemang som lockar många besökare till tätorten. I sträng kyla har medlemmar i Lions jobbat med att bygga upp den fina kyrkan.

Iskyrkan i Tingshusparken

Foto: Carina Strömberg

Lappmarkens släkt- och bygdeforskare

Plusgiro: 86 48 93-3

Medlemsavgift: 120 kr, familjemedlem 60 kr

Hemsida: www.lsb.vilhelmina.com

E-post: lappmarkenssbf@vilhelmina.com

E-post till redaktör: laila.eliasson@vilhelmina.se